

Helsinki, 6. 5. 1946.

Kiertokirje N:o 190.

Kansanhuoltolautakunnille.

Kahvin jakelu.

Kansanhuoltoministeriö on laatinut uudet ohjeet tulevaa toista kahvin jakelua varten. Näitä ohjelehtisiä tullaan lähiaikoina lähettämään kaikille kansanhuoltolautakunnille jaettavaksi sellaisille kansanhuoltolautakunnan alueella toimiville kauppaliikkeille, joilla tulevassa kahvin jakelussa on oikeus vastaanottaa kahvin tilauskuponkeja. Kansanhuoltolautakuntien tulee heti toimittaa yksi kappale ohjeita kullekin edellämäinitulle vähittäisliikkeelle. Tarvittaessa saadaan ohjelehtisiä tilata lisää kansanhuoltoministeriön lomakevarastosta.

Sen lisäksi mitä p.o. ohjelehtisissä on kahvin jakelujärjestelmästä mainittu tulee kansanhuoltolautakunnan huomioida seuraavaa:

Laitokset.

Yleisten, ostokorttijakelua koskevien määräysten mukaan ostokortteja ei saada antaa kasvatustilastosten, alkoholihuoltolain, vankilain, työlaitosten ja internoimisleirien hoidokeille. Niinikään on näihin laitoksiin joutuvien sekä pidätettyjen henkilöiden ostokortit luovutettava kansanhuoltolautakunnalle.

Edellä mainituista ovat oikeutettuja saamaan kahvia kasvatustilastosten ja alkoholihuoltolain hoidokit, tutkinto- ja pakolaitosvangit, internoidut, valtiollisen poliisin pidättämät sekä muut pidätetyt henkilöt sekä työlaitoksissa olevat.

Annettaessa kahvin ostolupia yllämainittuja henkilöitä varten, käytetään kolmiosaisia valkoisia ostolupalomakkeita J 7 c. Ennen kuin ostolupa myönnetään tulee laitoksen jättää kansanhuoltolautakunnalle anomuksensa ohella luettelo kaikista laitoksen hoidokeista, jotka haluavat kahvi-
osuutensa lunastaa ja luetteloon on erik-

seen merkittävä niiden hoidokkien nimet, joilla ei ole yleisostokorttia ja joita varten siis annetaan kahvin ostolupa, 250 g kutakin tällaista henkilöä kohden.

Ostoluvan ensimmäinen ja toinen kappale annetaan laitokselle ja kolmas kappale jää ostolupakirjaan. Tällöin ainoastaan ensimmäinen kappale varustetaan allekirjoituksella. Tämän ensimmäisen kappaleen laitos jättää sille kauppaliikkeelle, jolta se tilaa kahvin. Ostoluvan toisen kappaleen toitos säilyttää siksi kunnes kahvin jakelu alkaa ja ainoastaan tätä kappaletta ja kauppaliikkeen laitokselle antamaa tilauskuittia vastaan saa kauppaliike kahvin laitokselle luovuttaa. Ostoluvan saajalle annettava jäljennöskappale on varustettava merkinnällä "jäljennös" ellei sitä ole siihen valmiiksi painettu. Osasta p.o. ostolupapainosta nimittäin puuttuu tämä merkintä.

Niissä laitoksissa, joissa potilaiden tai hoidokkien ostokortit ovat laitoksen hallussa ja potilaat tai hoidokit todennäköisesti vielä kahvin jakelun alkaessa ovat laitoksessa, käynee kahvin hankkiminen parhaiten siten, että laitos luovuttaa a.o. kupongit kansanhuoltolautakunnalle ja saa yhteisen ostoluvan koko määrälle. Potilaat voivat sitten yhteisesti tai laitoksen välityksellä hankkia kahviannoksensa.

Lyhytaikaisille potilaille ja hoidokeille on parasta hankkia eri ostoluvat kutakin potilasta ja hoidokkia varten, niin että asianomainen voi jättää ostoluvan ja hankkia kahviosuutensa mistä kauppaliikkeestä itse haluaa.

Sääntönä on pidettävä, että hoidokin kahvi ei kuulu laitokselle, vaan hoidokille itselleen. Tämän tähden on, milloin hoidokki haluaa itse hankkia kahvinsa, se hänelle sallittava. Samoin on, milloin esim.

lastenkodissa olevan lapsen vanhemmat haluavat hankkia lapsen ostokortilla kahvin siitä syystä, että lapselle ei laitoksessa kahvia tarjoilla, sallittava heille tämä oikeus. Laitoksen tulee tällöin luovuttaa a.o. kuponki kansanhuoltolautakunnalle, joka antaa vastaavan ostoluvan. Jos taas vanhempia ei ole, eikä lapselle kahvia tarjoilla, on ostokortin kuponki jätettävä käyttämättä.

Tutkintovangit sekä valtiollisen poliisin pidättämät tai muut pidätetyt, jotka eivät laitoksessa voi nauttia kahviosuuttaan, saavat myös luovuttaa kahviosuutensa omaisilleen. Tällöin on kutakin tällaista henkilöä varten saatava kansanhuoltolautakunnasta eri ostolupa. Kunnalliskotien y.m.s. laitosten hoidokit, jotka ovat kunnan holhouksessa sekä kasvatuslaitosten ja alkoloholistihuoltolain hoidokit, pakkolaitosvangit, internoidut sekä työlaitoksissa olevat eivät ole oikeutettuja luovuttamaan kahviosuuttaan, vaan on heidän kahviosuutensa, mikäli eivät sitä itse käytä, jätettävä käyttämättä.

Laivan ostokirjaa käyttävien suomalaisten alusten henkilökuntaa varten saadaan määrätuille laivanmuonitusliikkeille myöntää valkoisia ostolupia kahvin jakeluvaraston hankkimiseksi. Tällaisesta jakeluvarastosta on liike oikeutettu luovuttamaan kahvia alusten henkilökuntaa varten ainoastaan kansanhuoltolautakunnan alukselle antamia ostolupia vastaan, ja jakeluvarastoa koskeva tilinpito on hoidettava erillään liikkeen yleiseen kulutukseen tarkoitettua kahvia koskevasta tilinpidosta.

Kahvin jakelun kestäessä saadaan alukselle myöntää kahvin ostolupa (valkoinen), 250 grammalle kahvia sen saantiin oikeutettua henkilöä kohden, mutta ainoastaan sillä nimenomaisella ehdolla, että aluksen edustaja ostolupaa anottaessa esittää laivan ostokirjan sekä kahvin saantiin oikeutettujen, aluksen henkilökuntaan kuuluvien henkilöiden merimiehen ostokorttikirjat ja merimieskirjat, joihin kansanhuoltolautakunnan on tehtävä selvä merkintä siitä, että henkilöille on kahviannos myönnetty.

Kun henkilö, astuessaan laivan palvelukseen, vaihtaa ostokorttinsa merimiehen ostokorttikirjaan, ja hänen yleisostokortistaan jo on irroitettu kahvin ostokuponki,

tulee hänelle annettavaan merimiehen ostokorttikirjaan tehdä merkintä siitä, että hän jo on saanut kahviannoksensa. Kun henkilö, lähtiessään aluksen palveluksesta, vaihtaa merimiehen ostokorttikirjansa ostokortteihin, tulee kansanhuoltolautakunnan irroitaa hänelle annettavasta yleisostokortista kahvin tilaus- ja ostokupongit siinä tapauksessa, että hän merimiehen ostokorttikirjaan tehdyn merkinnän mukaan jo on kahviannoksensa saanut.

Vihreät ostoluvat. Kuten ohjeista selviää tulee tukkuliikkeiden vaihtaa saamansa tilauskupongit ja valkoiset ostoluvat vihreisiin ostolupiin J 7 a kansanhuoltolautakunnassa. Tukkuoliike on myös oikeutettu saamaan tällaisen vihreän ostoluvan etukäteen kahvin jakeluvaraston hankkimista varten korkeintaan 25 %:lle tukkuliikkeen tilittämästä kahvinvastikkeeseen myynnistä tammikuun 1946 aikana. Tällaista etukäteen annettua ostolupaa vastaan tulee tukkuliikkeen tilittää kansanhuoltolautakunnalle vastaava määrä tilauskuponkeja tai valkoisia ostolupia.

Kansanhuoltolautakunnan tulee tarkastaa, että tukkuliikkeen laatimien kahvin lähetysilmoitusten B-kappaleiden edustama kahvimäärä vastaa tukkuliikkeelle myönnettyjen vihreiden ostolupien määrää.

Sännöstelytiedoituksissa Ryhmä 4/Alaryhmä 1 St. N:o 7 (1166) on mainittu ne liikkeet, joilla on oikeus harjoittaa kahvin tukkukauppaa. Tässä luettelossa mainittujen lisäksi kansanhuoltoministeriö on vielä hyväksynyt kahvitukkuoliikkeeksi: Kahvinjalostus Oy, Tampere.

Muille kuin luettelossa mainituille liikkeille ei vihreitä kahvin ostolupia saada myöntää. Kuten luettelosta selviää, on myöskin useimmille paahtimoille myönnetty kahvin tukkumyyntioikeudet, josta johtuen siis myöskin luettelossa oleville paahtimoille saadaan myöntää vihreitä kahvin ostolupia. Tällöin on kuitenkin huomattava, että paahtimo *tukkuliikkeenä* on tilitysvelvollinen kansanhuoltolautakunnalle.

Kahvin jakelussa sattuvat rikkomukset.

Edellisessä kahvin jakelussa sattui useita tapauksia, jolloin kauppaliikkeet rikkoii-

vat annettuja määräyksiä. Eräät liikkeet ryhtyivät keräämään kahvin tilauksia ennen kansanhuoltoministeriön vahvistamaa määräpäivää, tilauksia ja tilauskuponkeja kerättiin asiakkaiden kotoa, tilauksia ottivat vastaan liikkeiden maito- ja lihamyymälät, liikkeet kieltäytyivät myymästä asiakkaille muita tarvikkeita, kuten hiivaa, vaateustarvikkeita, väkilannoitteita, mausteita y.m., elleivät asiakkaat jättäneet kahvin tilauskuponkia mainittuun liikkeeseen, annettiin vääriä tietoja tilauskuponkien vastaanottoajasta ja kahvia myyvistä liikkeistä j.n.e. Koska tällainen määräyksistä poikkeaminen on omiaan häiritsemään asiain hoitoa ja saattamaan kaupankäyntiä epäterveelle pohjalle, kansanhuoltoministeriö pitää niitä myymälöitä, jotka ovat tällaisiin rikkomuksiin ryhtyneet, sopimattomina haittamaan kahvin jakelua. Tämän tähden tulee kansanhuoltolautakuntien seuraavan kahvin jakelun yhteydessä tarkoin valvoa alueellaan toimivien kauppaliikkeiden toimintaa ja niissä tapauksissa, joissa voidaan todeta poiketun määräyksistä, on kansanhuoltolautakunnan meneteltävä seuraavalla tavalla:

1. Myymälää, joka on ohjeista poikennut, on heti kiellettävä jatkamasta tilauskuponkien keruuta. Kiellon tulee koskea, milloin on kysymys monimyyväläliikkeis-

tä, vain sitä myymälää, joka ohjeista poikkeamiseen on syyllistynyt.

2. Kansanhuoltolautakunnan tulee ohjeista poikenneesta myymälästä ottaa haltuunsa sinne kerääntyneet tilauskupongit ja sijoittaa ne harkintansa mukaan johonkin toiseen paikkakunnalla sijaitsevaan myymälään. Kuponkinsa jättäneille on kansanhuoltolautakunnan sopivaksi katsomallaan tavalla ilmoitettava, mihin myymälään heidän kuponkinsa on sijoitettu. Milloin on kysymys monimyyväläliikkeestä, ei kuponkeja saa sijoittaa saman liikkeen toiseen myymälään, jolle ohjeista poikennut myymälä kuuluu.

Koska on sattunut, että kansanhuoltolautakunnan ottaessa haltuunsa rikkomuksen tehneen liikkeen kupongit, liike ei olekaan luovuttanut kaikkia hallussaan olleita kuponkeja, vaan on salannut osan niistä ja siirtänyt ne liikkeensä toiseen myymälään, kansanhuoltoministeriö kehoittaa kansanhuoltolautakuntia tarkoin valvomaan, ettei tällaista pääse tapahtumaan ja vertaamaan haltuunsa saamiaan kuponkimääriä ja kauppaliikkeiden laatimia tilaajien luetteloita keskenään. Tarpeen tullen voi kansanhuoltolautakunta vielä tarkistaa liikkeen muiden myymälöiden kahvin tilaajien luettelot, olisiko niissä mahdollisesti sen myymälän asiakkaita, jossa rikkomus on tapahtunut.

Osastopäällikkö Onni Toivonen.

Toimistopäällikkö Tauno Viherluoto.

